

ІСНУВАЛО кілька проектів "саркофага". Було визнано найбільш оптимальним і надійним проект, запропонований ленинградським ученим, головним інженером Всесоюзного науково-дослідного проектно-конструкторського і технологічного інституту енергетичних технологій (ВНДІПІЕТ) Володимиром Олександровичем Курносим. Як усе геніальне, ідея його проста. Більше того, вважаю: не було б розробки Курносова - не було б і "саркофага".

Із спогадів Л.Забіяки

"САРКОФАГ": ЯК УСЕ ПОЧИНАЛОСЬ

"ДЛЯ НАС ЦЕЙ ОБ'ЄКТ І ДОСІ - СВІЙ"

Бесіда з директором ВНДІПІЕТ Володимиром КУРНОСОВИМ

- Згадайте, будь ласка, ситуацію, в якій ви опинились, прибувши до Чернобиля?

- Ситуація була вельми складна. Справа в тім, що свого часу ми проектували реакторні відділення 1-го та 2-го блоків ЧАЕС. А ось 3-м та 4-м реакторами цієї станції займалися фахівці московського інституту "Гідропроєкт", які пішли на досить сміливе рішення, об'єднавши під одним дахом одразу два блоки.

Ми ніколи до цього на 4-му блоці ЧАЕС не працювали, по суті, не знали його і, перш ніж розпочати його укриття, повинні були добре вивчити реальну обстановку - ступінь забруднення, провести комплексне інженерне обстеження.

Колишній заступник начальника відділу нашого інституту з виробництва та організації робіт Олексій Андрійович Бицький став головним інженером проекту. З перших днів перебування в Чернобилі він займався збиранням необхідної інформації, літав над руїнами реактора вертольотом, а пізніше "батискафом", постійно вносив до проекту якісь уточнення. Щоправда, Бицький займався проектом на першому етапі ліквідації аварії, згодом його замінили інші.

Головним керівником проекту і автором нині існуючого "Укриття" виявився я. Конструктивним вирішенням його елементів, усіма розрахунками їх міцності займався головний конструктор інституту Єв-

же темі працювала велика група проектувальників, бідою зібраних під одним дахом. Окрім фахівців ВНДІПІЕТ, до неї входили представники московського інституту "Гідропроєкт" та Київського відділення всесоюзного інституту "Атомергопроєкт". Фактично це була еліта нашої галузі. Тут-бо й народжувались проекти майбутнього об'єкта "Укриття". Ми з ними постійно контактували, радились, ділились інформацією. Всі вони в різний час виїздили до Чернобиля.

- У підсумку переміг ваш проект. Скажіть, Володимире Олександровичу, образ його з'явився вам як миттєве осяяння чи це був усе-таки плід тривалих та болісних пошуків?

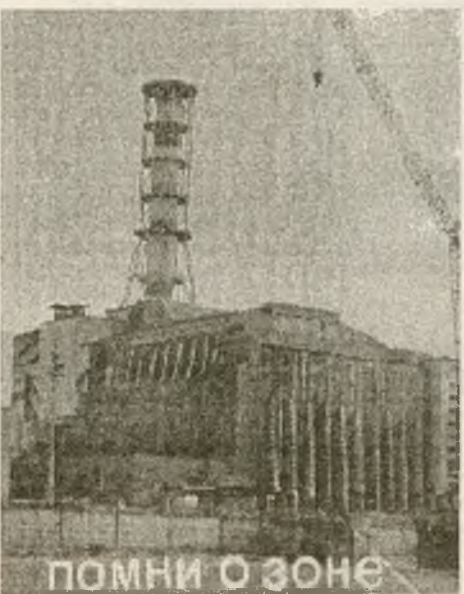
- Спочатку оформилась головна ідея - поступово бетонуючи підходи до 4-го блока і тим самим вгамовуючи радіацію, наблизитись до його завалів і, максимально використавши конструкції, що лишилися після вибуху, затулити цю бісову діру стінами та дахом. Саме так під час челябінської аварії, де я був головним інженером проекту ліквідації її наслідків, ми загнали радіацію під бетон. Іншого, більш ефективного засобу захисту від радіоактивних забруднень досі нема. Ну, а всі деталі нинішнього "саркофага" - це, як я уже казав, праця колективна. Всередині ніяких робіт ми не виконували. Залили бетоном - і все. Як мовиться, куди влучив - туди і влучив...

Знову ж таки, не всі знають, що перший варіант нашого проекту передбачав використання малогабаритних конструкцій, оскільки кранів великої вантажопідйомності у нас тоді не було. Коли ми дізнались про існування німецького крана "ДЕМАГ" - один з них було вже закуплено Міністерством енергетики та електрифікації з якоюсь метою, - зразу ж вирішили за будь-яку ціну одержати таку техніку. Саме ці крани, а також потужні бетононасоси й лягли в основу нового варіанту "Укриття", де всі балки, перекриття, захисні стінки вже було перепроектовано на більшу вантажопідйомність.

Особлива складність, з якою ми зіткнулись під час проектування і зведення "Укриття", полягала в тому, що доводилось працювати в умовах найжорстокішої радіації. Проекти складались майже виключно за фотознімками, які льотчики доставляли нам кожного дня. Сам процес проектування розтягся на п'ять з половиною місяців - на весь час, доки "саркофаг" будувався. По ходу справи сюди вносили десятки, сотні корективів. І в цьому теж його унікальність. У світі подібного досвіду ще не було. Сподіваємось, більше й не буде...

- Наскільки надійне, на ваш погляд, все те, чим прикрито 4-й реактор?

- За всіма технічними нормами об'єкт "Укриття" розраховано на 30 років. Майже десять з них він стоїть. Повірте мені як спеціалісту, без пригод простоїть і ще двадцять, якщо за цей час не придумают нічого кращого. За станом його стін та покрівлі постійно стежать "маячки" - спеціальні датчики. Є установки по вгамуванню радіаційного пилу. Відповідні служби ЧАЕС постійно провадять профілактичний ремонт окремих вузлів "саркофага", зміцнюють їх. І якщо він сьогодні опинився хоч у ближньому, але все ж за межі, для нас цей об'єкт, як і раніш, свій. З ним пов'язано надто багато у кожного з нас, аби відвернутись від цих проблем, вважати їх виключно українськими.

ген Петрович Цуриков. На чолі групи архітекторів-будівельників, - а сюди входило до 25 чоловік, - був Іван Климович Моїсеєв. Зовнішній вигляд "саркофага" - справа їхніх рук. Вони ж готували проекти колон, балок, в тому числі й знаменитого "мамонта"...

Від інституту очолював роботи по зведенню об'єкта "Укриття" і фактично був заступником головного інженера будівельного управління № 605 Вадим Михайлович Багрянський.

Над матеріалами про подальшу долю 3-го блока (з оцінкою витрат), а також про перспективу м.Прип'яті - відмивати його, руйнувати чи консервувати - працював начальник відділу техніко-економічного обґрунтування інституту Михайло Ігоревич Завадський. Саме за його пропозицією 3-й блок було вирішено відновити, а місто законсервувати.

Як бачимо, об'єкт "Укриття" - дітище колективних зусиль. І чия заслуга тут більша - сказати важко.

Паралельно з нами у Москві по цій

**Бесіду вів
Юлія САФОНОВ.**